

Kuva Susanna Lagström

VUOSIKERTOMUS 2025

*Lasten ja nuorten puutarhayhdistys ry
www.lastenpuutarha.fi*

SISÄLLYSLUETTELO

Sisällysluettelo

Johdanto.....	1
1. Kumpulan koulukasvitarha toimintaympäristönä	4
2. Puutarha nuorisotyössä	6
Vihreän Oksan Werstas	6
Kuntouttava työtoiminta	8
Kesätyöt ja työharjoittelut	8
Polkuja puutarhaan – polkuja elämään.....	9
3. Puutarha ympäristökasvatuksessa	10
Kumpulan koulukasvitarhan leiritoiminta	10
Itä-Helsingin leiritoiminta	11
Leiritoiminnan palautetta ja tunnuslukuja	12
Lasten puutarhakerhot.....	13
Puutarhaperhekerho Basilika	13
Toimintaa kouluille ja oppilaitoksille.....	15
4. Tapahtumat, koulutukset ja vapaaehtoistoiminta	16
5. Viestintä, vaikuttaminen ja yhteistyö.....	17
6. Hallinto ja henkilöstö.....	19
7. Talous.....	21

Johdanto

Lasten ja nuorten puutarhayhdistyksen toiminta-ajatuksena on syventää lasten ja nuorten viljelytaitoja ja -tietoja sekä luontosuhdetta. Yhdistyksen toiminta lisää puutarhakulttuurin tuntemusta kaupungissa sekä tukee kaikenikäisten hyvinvointia puutarhassa tapahtuvan yhteisen työn ja virkistyneen kautta.

Yhdistyksen toiminnan keskipisteenä on **Kumpulän koulukasvitarha**, 4,3 hehtaarin puutarha keskellä Helsinkiä. Koulukasvitarha on Helsingin kaupungin omistuksessa ja nuorisopalveluiden hallinnassa. Kumpulassa järjestettiin vuonna 2025 leiritoimintaa lapsille, nuorten työpajatoimintaa, kuntouttavaa työtoimintaa, perhekerho ja avoimien ovien tapahtumia kuten elokuinen sadonkorjuujuhla.

Nuorisotyö

- Nuorten työpaja, Vihreän Oksan Werstas
- Kuntouttava työtoiminta
- Kesätyöt, työharjoittelut, vapaaehtoiset

Ympäristökasvatus

- Leirit, perhekerho, ip-kerho kesäkuussa
- Kouluvierailut
- Tuki ja materiaalit

PUUTARHA NUORISOTYÖSSÄ

Yhdistyksen **nuorten puutarhatyöpaja Vihreän Oksan Werstas** on tarkoitettu alle 29-vuotiaille ilman työtä tai koulutuspaikkaa oleville nuorille. Werstaalla tutustutaan puutarha-

JOHDANTO

alan töihin käytännössä Kumpulan koulukasvitarhan viljelyksistä vastaten. Toiminta pohjautuu puutarha-alan opetussuunnitelmaan.

Kauden aikana työkokeilussa oli kahdeksan nuorta.

Yhdistyksellä on voimassa myös **kuntouttavan työtoiminnan ostopalvelusopimus**. Toiminta vahvistaa nuoren arjen- ja elämänhallintaa tukemalla yksilöllisen kasvun, sosiaalisen vahvistumisen, aktiivisen osallisuuden ja osaamisen kehittymistä kohti kouluttautumista ja /tai työllistymistä. Kuntouttavassa työtoiminnassa oli yhteensä seitsemän nuorta.

Leiritoiminta mahdollisti **työtä nuorille** apuohjaajille (6 nuorta), joiden palkkaus tuli kaupungilta, mutta yhdistys vastasi nuorten ohjauksesta. Suoraan yhdistyksen toimintaan Kumpulan koulukasvitarhalle työllistettiin kolmesta nuorta ja Kontulan leiritoimintaan kolme nuorta.

Kuva Susanna Lagström

Loppuvuodesta käynnistyi Kontulan alueelle suuntautuvat **Polkuja luontoon – Polkuja elämään -hankkeen suunnittelu**. Hanke sai rahoituksen kaupungin segregaatiosuunnitelman ehkäisyyn tarkoitetusta rahoituksesta ja varsinaisen toiminta alkaa alkuvuodesta 2026.

PUUTARHA YMPÄRISTÖKASVATUKSESSA Kesällä 2025 oli yhteensä 19 lasten leiriä. Kumpulan koulukasvitarhalla järjestettiin lapsille kaikkiaan 15 leiriä. Kontula-Vesalassa järjestettiin neljä leiriä. Valtaosa leireistä oli viikon mittaisia, mutta juhannusviikon ja koulujen aloitusviikon leirit olivat lyhempiä (3-4 päivää).

Lasten leireillä ohjattua leiritoimintaa oli Kumpulan koulukasvitarhalla klo 9-14 ja Kontula-Vesalassa klo 9-15. Lisäksi Kumpulassa järjestettiin alkukesästä iltapäiväkerho yhdistyksen jäsenille kello 14-16, mikä pidensi mukavasti pienimpien leiriläisten päivää.

Leiriläisiä oli kaikkiaan 336, joista 261 Kumpulan koulukasvitarhalla ja 75 leiriläistä Kontulan leiritoiminnassa. Leiripäivään sisältyi ohjauksen lisäksi lämmin lounas ja pidempiin leiripäiviin Kontulassa kevyt välipala.

JOHDANTO

Varsinaisten leirien päätyttyä toiminta jatkui vielä sadonkorjuun parissa kolmena lauantaina. Sadonkorjuutapahtumat oli suunnattu leiriläisille vanhempineen ja ne olivat hyvin suosittuja.

Koululaisilla oli mahdollisuus opastettuun päivään puutarhalla. Vierailukäyntejä oli yhteensä 17. Vierailut järjestettiin yhteistyössä nuorisopalveluiden kanssa. Valtaosa vierailuista ajoittui elo-syyskuuhun, muutama ryhmä vieraili jo keväällä. Ohjattujen vierailuiden lisäksi oli mahdollisuus myös omatoimisiin vierailuihin.

Perhekerhotoiminta jatkui kaupungin yhte-rahoituksen turvin. Perhekerhoon osallistui 19 perhettä, osa vanhoja ja osa uusia. Aikuisia oli 30 ja lapsia 28, joista nuorin oli alle 1 vuotta ja vanhin 14 vuotta. Toiminta oli varsin monikulttuurista. Perhekerho kokoontui säännöllisesti 5.5. -13.9. Loppuvuodesta oli vielä tapaaminen valkosipulin istutuksen merkeissä sekä lyhytkulkue takametsään.

Kuva Susanna Lagström

KUMPULAN KOULUKASVITARHA TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

1. Kumpulan koulukasvitarha toimintaympäristönä

Kumpulan koulukasvitarha (4,3 ha) on **ainoa lasten ja nuorten toimintaan erikoistunut puutarha Suomessa**. Kulttuurista arvoa on paitsi ainutlaatuisessa ympäristössä, myös 1920-luvun alusta keskeytyksettä jatkuneen toiminnan pitkässä traditiossa ja kehittyvässä toiminnassa. Helsingin kaupunki omistaa puutarhan ja Lasten ja nuorten puutarhayhdistys on vastannut toiminnasta vuodesta 2006 alkaen ensin yhdessä opetusviraston ja sittemmin nuorisopalveluiden kanssa. Kumpulan koulukasvitarhan toiminta kilpailutettiin kolmannen kerran loppuvuodesta 2024. Yhdistys oli jälleen ainoa toiminnan tarjoaja ja uuden sopimuksen pohjalta jatkuu toiminnan järjestäminen vuoden 2026 loppuun, minkä jälkeen sopimukseen sisältyy vielä kaksi optiovuotta.

Koulukasvitarha mahdollistaa monipuolisen ympäristökasvatustoiminnan seikkailusta viljelyyn ja tieteeseen. Kasvitarhan alue jakautuu Vähänkyröntien molemmin puolin, isoon ja pieneen puoleen. Kasvitarhan pienellä puolella oli vuonna 2025 lasten leirien ja perhekerhon viljelytoimintaa. Ison puolen viljelyksistä vastasi Vihreän Oksan Werstas. Varsinaisten viljelylohkojen lisäksi kasvitarhalla on marjapensaita, omenapuita, nurmikenttiä, pensaita, puita ja istutuksia. Lasten erityisessä suosiossa on pieni takametsä mustikoineen ja majanrakennuspaikkoineen.

Yhdistys hyödynsi taimikasvatuksessa kasvutunneliaan. Siellä saatiin kasvatettua alueen viljelyyn tarvittavat taimet sekä taimia Werstaan myyntiin. Kesäkaudella tunnelissa viljeltiin lämpöä vaativia hyötykasveja.

Kumpulan koulukasvitarhaa hoidetaan luonnonmukaisen viljelyn keinoin. Maan hoito suunnitellaan viljelynäkökohtien, lasten ja nuorten (viljelijöiden) ja kestävän käytön pohjalta. Viljelykierron avulla ylläpidetään ja parannetaan maan humuspitoisuutta, rakennetta ja ravinnetasapainoa. Työ on

Kuva Susanna Lagström

KUMPULAN KOULUKASVITARHA TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

käsityövaltaista ja vaatii työvoimaa. Kasvukaudet ovat erilaisia ja sadon varmistaminen vaatii jatkuvaa huolenpitoa.

Maan muokkaus viljelytoimintaa varten hoidettiin hevostöinä kuten jo monena vuonna aiemmin. Maankäännössä oli hevosten lisäksi apuna pieni jyrsin. Pelkkä maankäyttö hevostyönä ei kuitenkaan riitä vaan lisäksi on paljon lapiotyötä.

Viheralueiden hoidosta vastasi yhdistyksen työpaja, Vihreän Oksan Werstas. Puuvartiset kasvit kuuluivat kaupungin vastuulle. Nurmikkoalueiden korjaus- ja maanparannustoimet tehtiin yhteistyössä nuorisopalveluiden kanssa. Nurmialueiden leikkaus hoidettiin Werstaan, yhdistyksen kesätyönuorten sekä nuorisopalveluiden kesätyönuorten yhteistyönä.

TOIMITILAT ALUEELLA

Sisätilat ja varsinkin lämpimät sisätilat ovat koulukasvitarhalla erittäin rajalliset kesän isolle osallistujamäärälle. Sisätiloja on lisätty kaupungin konttiratkaisuin, jotka vuosittain vähän vaihtelevat. Lisäksi leiriryhmien käytössä on telttakatokset. Tilojen rajallisuudesta kertoo myös se, että vuodelle 2025 ei oikein löytynyt toimivaa ratkaisua kasvikuivurille. Werstaan käyttöön osoitettu konttitala on suhteellisen pieni ja sillä on myös muita käyttötarkoituksia. Yrttien kuivaus jäikin vähäiseksi.

Teltojen kestävyys on viime vuosina muuttuneissa sääoloissa joutunut koetukselle. Vaikka vesiä on säännöllisesti tyhjennelty ja teltoja oiottu, niin niitä on sittenkin hajonnut vuosittain useampia. Tulevaan vuoteen odotetaan tähän parempaa ratkaisua kaupungilta.

Kaupunki toteutti alueella kaksi isompaa toimintaan vaikuttavaa kunnostustyötä. Paviljongin katto remontointiin kevätkaudella. Loppuvuodesta toteutui iso putkiremontti koulukasvitarhan pienellä puolella.

Vuonna 2025 koulukasvitarha kiinnosti myös luvattomia graffititaiteilijoita. Paviljongin takaseinään ilmestyi elokuun alussa suuri graffityö ja myöhemmin syksyllä kohteeksi joutui yhdistyksen kasvutunneli, jonka seinien putsaamista/uusimista joudutaan ratkomaan ensi vuonna.

Kaupungin edellyttämä irtaimiston luettelointi tehtiin yhdistyksen osalta syksyllä 2025.

2. Puutarha nuorisotyössä

Vihreän Oksan Werstas

Vihreän Oksan Werstas on maamme ensimmäinen puutarhatyöpaja alle 29-vuotiaille nuorille, jotka tarvitsevat tukea työllistymisessä tai koulutukseen hakeutumisessa. Toiminta perustuu puutarha-alan opetussuunnitelmaan ja pajalla suoritetusta työkokeilusta saa todistuksen. Toiminta on kerännyt vajaan viidentoista toimintavuotensa aikana runsaasti kiitosta asiakkailta ja lähettäviltä tahoilta. Työpajatoiminnan valtionavun leikkaukset ovat kuitenkin hankaloittaneet Werstaan toimintaa jo kahtena peräkkäisenä vuotena. Valtionapumme on tippunut 2020-luvun alkuvuosien 77 000 eurosta 35 000 euroon. Loppuvuodesta 2025 yhdistys joutui tekemään raskaan päätöksen Werstaan toiminnan alasajosta. Rahoituksen riittämättömyys ja siiloutuminen sekä nuorten entistä huonompi kunto ja huono ohjautuminen työkokeiluun työpajalle pakottivat myöntämään tosiseikat ja tekemään päätöksen arvokkaan toiminnan alasajosta. Toiminta pyöri normaalisti kuitenkin vuoden 2025 loppuun asti.

Kuva Susanna Lagström

Werstaalla tutustuttiin käytännönläheisesti puutarha-alan eri töihin ja vahvistettiin nuoren arjenhallintaa tukien yksilöllisen kasvun, osallisuuden ja osaamisen kehittymistä. Werstas toimii Kumpulan koulukasvitarhalla sekä kasvukauden ulkopuolella Kumpulan kasvitieteellisen tiloissa.

Werstaalla nuoret oppivat:

- ✓ Avomaanviljelyä taimikasvatuksesta sadonkorjuuseen
- ✓ Viheralueiden hoitotöitä
- ✓ Puutarhan puutöitä
- ✓ Konetyöskentelyä: koneiden ja laitteiden turvallinen käyttö ja huolto

PUUTARHA NUORISOTYÖSSÄ

- ✓ Puutarhatuotteiden jatkojalostusta ja myyntiä:
- ✓ Kukkasideontaa ja kukka-asetelmien tekoa
- ✓ Työelämän pelisääntöjä, arvoja ja työskentelyä osana työyhteisöä

Nuorten toivomiin edullisiin, helposti saavutettaviin vapaa-ajanvietto ja harrastusmahdollisuuksiin tutustuttiin yhdessä. Ajatuksena oli, että nuoret voisivat hyödyntää näitä jatkossakin. Retkiä ja vierailuja tehtiin varsinkin syyskaudella, jolloin vierailtiin muun muassa Kumpulán kasvitieteellisessä, Talvipuutarhassa, Studia-messuilla ja Stadin AO:ssa.

Nuoria tuettiin vahvasti oman jatkopolun löytämisessä, opiskelu- ja/tai työpaikan hakemisessa. Nuorille järjestettiin CV-paja sekä harjoitettiin työhaastatteluja.

Nuorille järjestettiin useamman kerran jakso sekä kevät- että syyskaudella voimauttavaa valokuvausta. Menetelmä hyödyntää valokuvausta kommunikoinnin välineenä. Se antaa ilmaisumahdollisuuden niille, joiden on muuten vaikeaa kertoa elämästään tai tulla kuulluksi sekä nähdyksi.

Yhteisöllinen työskentely ulkona puutarhassa, yhteiset ateriat ja pajatoiminnan säännöllinen rytmi tuki nuorten hyvinvointia ja paransi selvästi jaksamista. Werstaalla oli hyvä yhteishenki kaikkien kesken, keskinäinen ymmärrys, luottamus ja tuki kantoi eteenpäin.

Nuorille pajatoimintaa oli maaliskuusta joulukuun. Kauden aikana tehtiin kahdeksan työkokeilusopimusta. Kiinteä yhteistyö yhdistyksen kuntouttavan työtoiminnan kanssa oli mahdollistamassa jouhevan siirtymän työkokeilusta kuntouttavaan ja päinvastoin.

Pajan itsearviointissa on käytössä Sovari – sosiaalisen vahvistumisen mittari. Lisäksi Werstas on mukana Party-arviointijärjestelmässä ja raportoi OKM:lle työn tuloksista vuosittain.

Werstaan ohjausryhmä kokoontui kolme kertaa (maalis-, kesä- ja elokuussa). Lisäksi toiminnanjohtaja osallistui pääkaupunkiseudun työpajaverkoston yhteisiin tapaamisiin ja oli mukana innovoimassa myös uutta EKA-valmennusta työkokeilua edeltäväksi toiminnaksi. Valitettavasti siitäkään ei kuitenkaan ollut turvaamaan Werstaan tulevaisuutta.

Werstaan toiminnasta valmistui Piia Toivarin opinnäytetyö Centria ammattikorkeakouluun työpajatoiminnan vaikutuksista nuorten työllistymiseen. Toivari teki opinnäytetyönsä haastattelemalla laajasti Vihreän Oksan Werstaan entisiä ja nykyisiä valmentautujia. Opinnäytetyö osoittaa selkeästi työpajatoiminnan vahvistaneen valmentautujien kiinnittymistä yhteiskuntaan, moni entisistä valmentautujista ryhtyi opiskelemaan tai pääsi työelämään. <https://www.theseus.fi/handle/10024/883720>

PUUTARHA NUORISOTYÖSSÄ

Kuntouttava työtoiminta

Yhdistyksellä on sopimus kuntouttavasta työtoiminnasta kevääseen 2026 asti. Vuonna 2025 toiminnassa oli seitsemän nuorta. Toiminta vahvistaa nuoren arjen- ja elämänhallintaa tukemalla yksilöllisen kasvun, sosiaalisen vahvistumisen, aktiivisen osallisuuden ja osaamisen kehittymistä kohti kouluttautumista ja /tai työllistymistä.

Tavoitteena kuntouttavassa toiminnassa on rakentaa yhdessä lähettävän tahon kanssa pidempi tuki nuorelle ensin kuntouttavasta työtoiminnasta työkokeiluun ja sitä kautta kohti mahdollisia opintoja tai työllistymistä. Nuoren tilanne arvioidaan kolmen kuukauden välein. Jatkosta päätetään lähettävän tahon, nuoren ja valmentajien kanssa palautteen ja arvioinnin pohjalta.

Loppuvuoden kuntouttavan nuorilla on kiinnostusta palata toimintaan vielä keväällä 2026.

Kesätyöt ja työharjoittelut

Kumpulán koulukasvitarhalla löytyy paljon erilaisia töitä, joiden tekemiseen on hyvä ottaa nuoria mukaan. Yhdistys mahdollisti nuorisopalveluiden palkkaamille nuorille kesätyön leiriryhmien ohjaajina. Työnkuvaan sisältyi myös puutarhatöitä. Yhdistys vastasi nuorten ohjauksesta ja kaupunki palkkauksesta. Neljä nuorta oli töissä kesäkuussa ja kaksi nuorta heinä-elokuussa kukin yhden kuukauden verran. Yhdistys olisi ollut valmis työllistämään tätä kautta enemmänkin nuoria, mutta tänä vuonna kaupunki ei valitettavasti tarjonnut paikkoja enempää.

Kesäsetelin avulla palkattiin Kontulan leiritoimintaan kolme nuorta sekä koulukasvitarhan alueenhoitoon ja keittiöön kymmenen nuorta kaikki kahden viikon jaksolle. Yhdistys pääsi mukaan myös Kesätyö OP:n piikkiin -rahoitukseen, minkä avulla palkattiin kolme nuorta kahden viikon jaksolle koulukasvitarhan alueenhoitoon.

Kuva Susanna Lagström

PUUTARHA NUORISOTYÖSSÄ

Puutarhatyöt ovat oivallinen ensimmäinen työkokemus nuorelle ja ryhmänä toimiminen antoi vertaistukea. Tehtävät opittiin tekemällä ja ohjaajan mallista. Nuorten ohjaukseen panostettiin ja heille haluttiin tarjota mahdollisimman hyvä työkokemus, josta helppo jatkaa uusiin haasteisiin. Kesätyöntekijät viihtyivät ja antoivat positiivista palautetta jaksosta.

Polkuja puutarhaan – polkuja elämään

Yhdistys sai vuoden lopulla rahoituksen Polkuja puutarhaan – polkuja elämään -hankkeelle kaupungin nuorisopalveluiden segregaaation ehkäisyyn tarkoitetusta rahoituksesta. Luontolähtöistä toimintaa järjestetään Kontulassa 18-24 -vuotiaille nuorille aikuisille. Varsinainen toiminta käynnistyy tammikuussa 2026, mutta loppuvuodesta on aloitettu yhteistyökumppanien kartoitus, toiminnan suunnittelu ja markkinointi.

3. Puutarha ympäristökasvatuksessa

Kumpulán koulukasvitarhan leiritoiminta

Kumpulán koulukasvitarhan lasten leirit salapoliisileirejä lukuun ottamatta toteutettiin Helsingin kaupungin nuorisopalvelun ostopalveluna. Lisäksi kerättiin kohtuulliset osallistumismaksut ja myös leiristipendejä oli jaossa.

Leiriviikot olivat viisipäiväisiä maanantaista perjantaihin paitsi juhannusviikko maanantaista keskiviikkoon kuten myös koulujen aloitusviikko. Leiripäivä oli aina klo 9–14. Päivään sisältyi ohjatun toiminnan lisäksi lounas ja tarvittavat materiaalit. Lapset oli vakuutettu tapaturmien varalta.

Läpi kesän järjestettiin **viljelyleirejä**, joilla lapset oppivat luonnonmukaisen viljelyn aakkosia ohjaajien opastuksella. Leiripäiviin sisältyi myös leikkiä, pelejä, käden taitoja ja mukavaa yhdessä oloa puutarhassa. Kesän mittaan tulivat tutuksi niin kylväminen, kastelu, kitkentä kuin sadonkorjuu. Viljelyleirit opettivat lapsille ruoan tien pellolta pöytään sekä avasivat käytännössä luonnon monimuotoisuuden merkitystä. Puutarhan pölyttäjät sekä maaperän erilaiset pieneliöt tulivat leirien myötä tutuiksi. Viljelyleirit antavat eniten, kun leiritoimintaan osallistutaan läpi kesän, mutta jo yksikin viikko voi antaa uusia elämyksiä. Vielä koulujen alkamisen jälkeen kaikilla leiriläisillä oli mahdollisuus ohjattuun sadonkorjuuseen muutamana lauantaina.

Heinä-elokuun vaihteessa järjestettiin uutena kokeiluna viikon **Kokkailua ja satoa -leiri**, jossa lapset pääsivät yhdessä ohjaajien kanssa kokkaamaan kasvitarhan sadosta. Suunnitelmissa ollut kokkailukurssi 13–17 -vuotiaille jäi vielä toteuttamatta, mutta tulevana vuonna on tarkoitus kehittää teineille omaa ohjelmaa.

Alkukesän suosittuna leirimuotona jatkuivat **salapoliisileirit**, joilla ratkottiin ohjaajien taitavasti puutarhaan upottamia salaisuuksia yhdessä lasten kanssa. Leirit imaisivat jälleen

Kuva Susanna Lagström

PUUTARHA YMPÄRISTÖKASVATUKSESSA

mukaansa koko koulukasvitarhan työyhteisön yhteisten arvoitusten myötä ja lapset eläytyivät hyvin vahvasti salaisuuksiin.

Alkukesästä järjestettiin myös **ympäristötaideleirejä**, joissa kuva- ja sanataiteen, musiikin ja kädentaitojen keinoin tutustuttiin monimuotoiseen puutarhaan ja otettiin ympäristö omaksi. Leireillä muun muassa äänitettiin puutarhan äänimaailmaa, pidettiin rytmipajaa, maalattiin kiviä, huovutettiin, sanoitettiin ja riimiteltiin. Leirien tunnelmista valmistui myös videopätkä <https://www.facebook.com/reel/614861347847289>

Loppukesästä viljelyleirien lisäksi oli **tiedeleirejä**. Tiedeleireillä lapset pääsivät tutustumaan monipuolisesti ja käytännön läheisesti kemian ja fysiikan lainalaisuuksiin ötökkätutkimuksia unohtamatta. Yksi esimerkki toimivasta harjoituksesta oli öljyvahinkotehtävä, missä tutkittiin, miten öljyvahinkoja torjutaan merellä.

Eriteemaisten leirien avulla kutsutaan toimintaan mukaan erilaisia lapsia. Jokaiselle löytyy mieleinen tapa toimia. Kaikilla leireillä lupaamme, että lapset saavat multaiset sormet. Myös ympäristötaide-, salapoliisi- ja tiedeleiriläiset pääsivät opettelemaan viljelyä vähintään puolikkaan päivän verran viikossa.

Vielä koulujen alkamisen jälkeen kaikilla leiriläisillä vanhempineen oli mahdollisuus **ohjattuun sadonkorjuuseen** elokuuisina lauantaipäivinä. Sadonkorjuutapahtumat olivat hyvin suosittuja ja niillä oli myös iso pedagoginen merkitys. Sadonkorjuutapahtumissa lapset pääsevät yllpeydellä esittelemään vanhemmilleen viljelyalstaa ja nostamaan yhdessä maukasta lähiruokaa pellostaa.

Itä-Helsingin leiritoiminta

Kaupunkipuutarha ja sen asukit -leirit toteutettiin Kontulan nuorisotalolla ja Vesalan koululla.

Leirejä oli neljä, 2.-6.6., 9.-13.6, 16.6.-19.6. ja 23.6. – 27.6. Leiripäivä oli kello 9-15 ja siihen sisältyi lämmin lounas sekä välipala. Leirit sijoittuivat lasten omaan lähiympäristöön itähelsinkiläiseen lähiöön. Tavoitteena oli löytää lapsille mielekästä ja luonnonläheistä puuhaa oman kodin läheltä ja näin antaa kaupunkilaislapsille vihreää vapaa-aikaa.

Leirien aamupäivät kuuluivat Kontulan nuorisotalolla leikkien, pelaten ja askarrellen sekä viljelylaatikoita hoitaen. Lisäksi retkeiltiin lähellä olevaan puistoon ja metsään. Iltapäivät sujuivat Vesalan koululla eläimiä hoitaen pienryhmissä. Näin lapset pääsivät tutustumaan

PUUTARHA YMPÄRISTÖKASVATUKSESSA

eri eläinten hoitoon rauhallisesti. Leireistä vastasi kaksi täysi-ikäistä ohjaajaa, joilla molemmilla vahva kokemus lapsiryhmien ohjaamisesta. Apuna oli kahdella ensimmäisellä viikolla kaksi kesäsetelinuorta ja kahdella jälkimmäisellä viikolla yksi kesäsetelinuori. Toiveissa oli ollut kahden palkkaaminen, mutta toista nuorta ei löytynyt ja näinkin pärjättiin.

Hyvä yhteistyö Vesalan koulun kanssa on ollut keskeistä leirien mahdollistumisen osalta. Yhteistyö on hyödyttänyt sekä koulua että yhdistystä ja ennen kaikkea alueen lapsia ja nuoria. Leirien toinen ohjaaja on tullut koulun rahoituksella ja lisäksi koulun kautta on löytynyt leireille apuohjaajia.

Leiritoiminnan palautetta ja tunnuslukuja

Leiriläisiltä sekä heidän huoltajiltaan ja ohjaavalta henkilöstöltä kerättiin **palautetta** leirijakson päätteeksi. Lisäksi leirien aikana saatiin paljon suoraa palautetta sekä leiriläisiltä että heidän huoltajiltaan. Saatu palaute oli erittäin positiivista. Lapset olivat viihtyneet leireillä ja nauttineet yhteisestä tekemisestä, puutarhan miljööstä Kumpulassa sekä eläinten hoidosta Kontulassa.

Kumpulalla leiritoiminnassa kiitosta tuli siitä, että isommat lapset oli otettu kivasti huomioon antamalla erityistehtäviä. Uudesta kokkailuleiristä tykättiin – oli kiva oppia tekemään herkkuja kasvitarhan antimista.

Kuva Susanna Lagström

Mitään suurempaa kehittämiskohtaa ei palautteesta noussut lukuun ottamatta verkkokaupan kehittämistä. Verkkokauppa oli ensimmäistä kertaa käytössä leiri-ilmoittautumisessa ja sen osalta ilmeni kehittämistarpeita. Ensimmäisen päivän ruuhka aiheutti pientä sekaannusta, joka saatiin korjattua ja jatko sujui jo paremmin.

PUUTARHA YMPÄRISTÖKASVATUKSESSA

Kontulan leiriohjaajilta tuli toivetta, että apuohjaajille voisi laatia perehdytyskoulutuksen/ -pakettin. Lisäksi siivoaminen tai oikeammin sen puuttuminen aiheutti haasteita koululla ja ohjaajat joutuivat käyttämään työaikaansa etsimällä siivoojaa/ siivoamalla itse.

Ohjaajat viihtyivät työssään niin Kumpulassa kuin Kontulassakin, vaikka ajoittain haasteita olikin. Ilahduttavaa on, että moni kesän ohjaajista on jatkamassa tulevanakin kesänä. Ohjaajat olivat ammattitaitoisia, yhteen hiileen puhaltavia, innovatiivisia ja toimeen tarttuvia. Tämä loi perustan onnistuneelle leirikesälle.

Leirejä oli yhteensä 19, joista viisitoista Kumpulassa ja neljä Kontulassa. Leiriläisiä osallistui toimintaan kaikkiaan 336, joista 261 Kumpulankoulukasvitarhalla ja 75 leiriläistä Kontulan leiritoiminnassa. Leiripäivään sisältyi ohjauksen lisäksi lämmin lounas ja pidempiin leiripäiviin Kontulassa kevyt välipala. Lapset oli myös vakuutettu tapaturmien varalta. Pahimmalta tapaturmilta onneksi vältyttiin. Kontulassa tosin sattui yksi ikävä hammastapaturma, mutta senkin osalta päästiin nopeasti hoitoon eikä tapaukseen onneksi liittynyt lasten välistä nahinointia.

Lasten puutarhakerhot

Kumpulankoulukasvitarhalla toteutettiin kesäkuun leirien aikana yhdistyksen jäsenille suunnattu iltapäiväkerho. Kerhon avulla jäsenet saattoivat ostaa ohjattua turvallista toimintaa kaksi tuntia päivään lisää, klo 14-16. Kerholaisia oli kerrallaan noin 20 lasta.

Lasten luontokerho Luonnontassut sai LähiTapiolan tukitonnin luontolähtöiseen harrastustoimintaan. Toiminta on saman alakoululaisten ryhmän kanssa alkanut jo vuonna 2023 ja toiminta jatkui vielä vuoteen 2025. Ryhmä muun muassa retkeili yhdessä ohjaajan kanssa tutustuen kaupungin eri luontokohteisiin ja myös Kumpulankoulukasvitarhasta tuli lapsille tärkeä paikka.

Puutarhaperhekerho Basilika

Puutarhaperhekerhon toiminta jatkui kaupungin hyte-rahoituksen ja Kulmakoulusäätiön avustuksen turvin. Lisäksi kerholaisilta perittiin osallistumismaksu. Kerho kokoontui 5.5. - 13.9.2025. Lisäksi kokoonnuttiin vielä varsinaisen kauden jälkeen istuttamaan talvivalkosipulia ja perheiden yhteisen lyhtykulkueen äärelle. Juhannukseen asti kokoontumisia oli kahdesti viikossa arki-iltaisain ja juhannuksen jälkeen kerran viikossa. Yksi kerhokerta oli 2,5 tuntia perheille. Kerhokerran aikana tehtiin yhdessä opastetusti kasvukauden vaiheen mukaisia töitä, pidettiin yhteinen evästuokio, nautittiin puutarhasta, ystäväystyttiin ja kerättiin satoa.

PUUTARHA YMPÄRISTÖKASVATUKSESSA

Perheitä oli mukana 19 perhettä, osa uusia ja osa vanhoja, joten uusille perheille oli myös vertaistukea tarjolla. Kerhosta vastasi alkukaudesta kolmen ohjaajan tiimi ja lopun kautta kaksi ohjaajaa. Aikuisia oli 30 ja lapsia 28, joista nuorin oli alle 1 vuotta ja vanhin 14 vuotta. Kerhossa vieraili usein myös perheiden sukulaisia, isovanhempia, ystäviä sekä naapureita ja kaikki toivotettiin lämpimästi tervetulleiksi. Toiminta oli varsin monikulttuurista ja iloista puheensorinaa kuului useilla eri kielillä, suomen lisäksi ruotsiksi, englanniksi, ranskaksi, ukrainaksi, koreaksi, espanjaksi ja venäjäksi.

Kauden aikana yritettiin käynnistää tiiviimpää yhteistyötä Helsingin Ensikoti ry:n kanssa. Ensikodin hallinnollisten muutosten vuoksi yhteistyön käynnistyminen viivästyi, mutta loppukaudesta toteutui sentään Ensikodin perheiden vierailu puutarhalle. Perheet viihtyivät ja toiminta voisi antaa heille paljon säännöllisempänäkin.

Puutarhaperhekerho oli paljon muutakin kuin viljelyä. Se oli perheiden yhteinen hengähdyshetki turvallisessa puutarhassa keskellä kaupunkia. Se oli yhteisöllisyyttä ja

toinen toisistaan välittämistä, yhteisiä kesän juhlahetkiä, laulua ja leikkiä. Samalla kasvatettiin lasten luontosuhdetta ja opittiin arvostamaan itse kasvatettua ruokaa.

Perhekerho koettiin turvalliseksi tilaksi ja ilmapiiri lämpimäksi. Perhekerho antoi arvokasta viljelykokemusta lapsille keskellä Helsinkiä. Vanhemmat kokivat sadon ja viljelyopin lisäksi saaneensa perhekerhosta energiaa arjessa jaksamiseen.

Toimintaa kouluille ja oppilaitoksille

Kumpulan koulukasvitarhan ohjatut kouluvierailut toteutettiin yhteistyössä nuorisopalveluiden kanssa. Ohjattuja vierailuja oli yhteensä 17, lähinnä elo- syyskuussa. Toukokuussa oli muutama vierailu, joista valtaosa tuli vielä syksyllä uudelleen vierailulle, mikä vahvisti ymmärrystä kasvukauden kaaresta ja siemenestä porkkanaksi -ajatusta. Vierailut täyttyivät nopeasti ja enemmänkin olisi varmasti löytynyt kiinnostuneita. Onneksi oli tarjota myös mahdollisuus omatoimivierailuun.

Vierailujen sisältö painottui toiminnalliseen tekemiseen, jonka kautta käsiteltiin luonnonmukaisen viljelyn perusteita, eri viljelykasveja ja kasvibiologiaa. Keväällä perustettiin niittyä ja tutustuttiin alueen villivihanneksiin. Syksyllä ohjelmassa oli muun muassa omenoiden keruuta ja lajittelua, yrttikimppujen tekoa sekä muutaman ryhmän kanssa myös lämpöpenkkien tekoa.

Kumpulan koulukasvitarha on mukana valtakunnallisessa luonto- ja ympäristökoulujen LYKE-verkostossa. Koulukasvitarhan toiminta on auditoitu osana verkoston toimintaa. Yhdistys on vastannut tähän asti LYKE-verkoston maksuista.

TAPAHTUMAT, KOULUTUKSET JA VAPAAEHTOISTOIMINTA

4. Tapahtumat, koulutukset ja vapaaehtoistoiminta

Yhdistys järjesti Kumpulan koulukasvitarhalla vuonna 2025 seuraavat tapahtumat

- Kevättrieha ke 14.5. klo 15–19, noin 225 vierailijaa
- Avoimet puutarhat su 6.7. klo 12–17, noin 50 vierailijaa
- Sadonkorjuujuhla ke 20.8., klo 16–20, noin 410 vierailijaa

Kevättriehassa ja Sadonkorjuujuhlassa mukana oli myös alueen muita toimijoita järjestämässä ohjelmaa. KäPa vastasi Kevättriehan kahvilasta, musiikkiopisto esiintyi ja Käpylän Klubi järjesti lapsille ohjelmaa. Sadonkorjuujuhlassa vastaavasti oli mukana partiolaiset, Wempaimisto esitteli välineistöään ja nuorisopalveluiden puolelta järjestyi myös korupaja ja musiikki. Avoimissa puutarhoissa kahvilasta vastasi Cafe Raparperimeri.

Lisäksi portit olivat avoinna taimimyyntitapahtumissa kahtena lauantaina ja kahtena keskiviikkona toukokuussa. Vastaavasti heinäkuun puolivälistä syyskuun puoliväliin oli torstaisin satokassien noutoa ja pidettiin samalla portteja auki puutarhaan tutustujille. Kevään myyntitapahtumissa saattoi samalla kysellä vinkkejä taimikasvatukseen ja viljelyyn. Satokassien noudon yhteydessä taasen keskustella sadon hyödyntämisestä ja puutarhan syystöistä.

Yhdistys tarjosi Kumpulan koulukasvitarhan tiloja lähialueen asukkaille ja muille toimijoille. Ulkopuolisia vuokrauksia oli kauden aikana kaikkiaan viisi kappaletta.

Yhdistyksellä on toiminnassaan paljon **jatkuvaa koulutusta**, tekemällä opettamista ja oppimista, jota ei välttämättä pysty nimeämään erilliseksi koulutustilaisuudeksi. Puutarhalla oppimisen paikkoja tulee vastaan nuorille ja vanhemmillekin päivittäin oman työn ohessa. Kesätyöntekijöille järjestetään joka kevät perehdytyskoulutus. Yhdistyksen koulutuksen lippulaiva on **Vihreän Oksan Werstas**, jonka toiminta perustuu puutarha-alan opetussuunnitelmaan.

Elokuussa järjestettiin **kukka-asetelmakurssi** yhteistyössä Kreetta Järvenpään kanssa.

Vapaaehtoisia oli muutamia mukana tapahtumien järjestämisessä sekä viljelyssä. Avoimet puutarhat -tapahtuma järjestettiin yhdistyksen puolelta lähinnä vapaaehtoisvoimin. Sadonkorjuujuhlan onnistumisessa perhekerhon vapaaehtoisilla oli merkittävä rooli. Viljelyssä ja viheralueiden hoidossa on aina ollut mukana entisiä ja tulevia Werstaan nuoria vapaaehtoisina.

Leiriapuna ei vuonna 2025 ollut nuoria, 13-14-vuotiaita isosisaruksia, mutta kyselyä tulevaan vuoteen on jo tullut.

5. Viestintä, vaikuttaminen ja yhteistyö

Yhdistyksen toiminnasta viestittiin omilla nettisivuilla www.lastenpuutarha.fi sekä sosiaalisen median eri kanavissa: facebook (yhdistys ja Werstas), instagram (yhdistys, Werstas).

Sisäinen viestintä rakentui erilaisten henkilöstökokousten, ilmoitustaulujen ja suoran vuorovaikutuksen varaan. Whatsapp-ryhmät olivat varsin käteviä eri työryhmien väliseen ja sisäiseen viestintään, kun kaikille piti saada nopeasti tieto ja ihmiset olivat eri paikoissa.

Viestinnän kehittämiseksi oli perustettu **viestintätiimi** vuoden 2024 lopulla. Tiimissä pohdittiin muun muassa yhdistyksen nimen muuttamista. Vahvaa kannatusta sai Koulukasvitarha ry, mutta pitkällisen harkinnan, jäsenkyselyn ja kaupungin kanssa keskustelun jälkeen päädyttiin säilyttämään vanha nimi. Sovittiin kuitenkin, että nimi voidaan arkikäytössä lyhentää Lasten ja nuorten puutarhaksi.

Vuosikokouksen keskustelujen innoittamana käynnistettiin uudelleen muutamien vuosien tauon jälkeen **jäsenkirje**, jota ehdittiin toimittaa vuoden aikana kolme kappaletta.

Kesäkuun alussa Yle teki jutun perhekerhostamme. Jutussa annettiin täsmävinkkejä lasten kanssa viljelyyn, kuten mitä hyötykasveja voi kylvää vielä kesäkuun alussa, ja mitkä ovat lasten suosikkivihanneksia. Eräs perhekerhon äideistä kertoi, kuinka tärkeänä pitää sitä, että kaupunkilaislapsi pääsee näkemään, mistä ruoka oikeasti tulee. Haastattelu näytettiin sekä Ylen tv-uutisissa, että heidän nettisivuillaan.

Syyskuun viimeisenä päivänä kansainvälisen median edustajia vieraili tutustumassa Kumpulán koulukasvitarhan toimintaan. Toimittajat pääsivät maistelemaan mm. lehti- ja muitakin kaaleja, valkosipulia sekä erilaisia yrttejä suoraan kasvupenkeistä sekä kasvutunnelissa kasvavia maukkaita kirsikkatomaatteja. Lisäksi järjestimme heille puutarhakierrokseen, jossa kerroimme paikan historiasta, viljelymenetelmistä ja kasvatettavista kasveista sekä toiminnastamme erityisesti sosiaalisen vastuullisuuden näkökulmasta. Kansainväliset vieraat olivat hyvin vaikuttuneita sekä puutarhasta että siellä järjestettävästä toiminnasta.

VIESTINTÄ, VAIKUTTAMINEN JA YHTEISTYÖ

Vaikuttamistyö keskittyi yhteiseen toimimiseen pääkaupunkiseudun työpajaverkostossa, jossa yritettiin ratkoa työpajatoiminnan toimintaedellytyksiä ja kehittää uutta EKA-valmennusta työllisyyspalveluiden tarpeisiin. Toiminnanjohtaja osallistui verkostoon ja kehittämistyöhön, joka ei kuitenkaan valitettavasti tuonut apua Werstaan jatkumiselle. Myös yhdistyksen oman väen kesken visioitiin Werstaan tulevaisuutta ja yritettiin löytää vaihtoehtoisia polkuja.

Kumpulan koulukasvitarhan hallinnointi siirtyi vuoden alusta nuorisopalveluiden ympäristötoiminnan yksikölle. Vuoden aikana opeteltiin yhteistyötä ja viestintää uuden kumppanin kanssa. Loppuvuodesta käynnistettiin myös yhteistä viestintästrategiaa, joka konkretisoituu ensi vuoden aikana.

Yhdistyksen toiminnanjohtaja oli Jalotus ry:n nuorten työpajan sekä Pro Lapinlahti mielenterveysseuran Lasten Luontolähde -hankkeen ohjausryhmän jäsenenä.

Olimme mukana myös Puutarhaliiton puutarhayhdistysten toimikunnassa ja toiminnanjohtaja veti lokakuussa webinaarin lasten ja nuorten mukaan saamisesta puutarhatoimintaan liiton paikallisyhdistyksille.

Yhdistyksen keskeisiä yhteistyökumppaneita vuonna 2025 olivat Helsingin kaupungin nuoriso – ja sosiaalipalvelut, työllisyyspalvelut, Into ry, Jalotus ry, Namika, SVEPS, Sovinto, Vamos, Puutarhaliitto, puutarha-alan oppilaitokset, Stadin ao, Helsingin ensikoti ry, Luonto- ja ympäristökoulujen liitto, Lapinlahden Lähde ja Hyötykasviyhdistys. Lisäksi yhdistys tekee yhteistyötä koulujen, päiväkotien ja leikkipuistojen kanssa.

Werstaan asiakkaina oli helsinkiläisiä ravintoloita: Nolla, Plein, Bonafide, Version ja Harbore.

6. Hallinto ja henkilöstö

Hallitus

Hallitukseen kuuluu puheenjohtaja, viisi varsinaista jäsentä ja kaksi varajäsentä. Hallituksen jäsenten kausi on kaksivuotinen ja puheenjohtajan yksi vuosi.

Hallitus vastasi toimintasuunnitelman toteuttamisen seurannasta sekä yhdistyksen talouden seurannasta.

Yhdistyksen vuosikokouksessa 20.3.2024 valittu hallitus

Puheenjohtaja: Sanna Vesikansa

Varsinaiset jäsenet: Anna-Maria Maliniemi (varapj), Leena Honkasalo, Kiira Knuus, Ronja Koskiranta, Pinja Sipari **Varajäsenet:** Eeva-Stiina Smolander, Orvokki Miljard

Vuonna 2025 vuosikokouksessa puheenjohtajaksi valittiin uudelleen **Sanna Vesikansa**. Hallituksen varajäsenet jättivät henkilökohtaisista syistä paikkansa kesken kauden. Tilalle **varajäseniksi valittiin Hanna-Kaisa Hokkanen ja Siri Lumme**.

Henkilöstö

Toiminnanjohtaja vastasi yhdistyksen toiminnan käytännön suunnittelusta, taloudesta ja hankkeiden kokonaishallinnoinnista. Yhdistyksen toiminnanjohtajana toimi Eeva-Maija Bergholm. Palkanlaskennasta ja muusta toimiston hoidosta vastasi osa-aikainen toimistos sihteeri Tarja Elo.

Nuorten työpajan Vihreän Oksan Werstaan valmentajina toimivat Mari Paakkinen heinäkuun loppuun, Maiju Kormano elokuun loppuun, minkä jälkeen opintovapaalla marraskuun loppuun ja osa-aikaisena joulukuun. Susanna Lagström oli valmentajana osa-aikaisena tammi-toukokuussa ja jälleen loka-marraskuussa sekä joulukuun kokoaikaisena. Noora Laine työskenteli Werstaalla syyskuun. Kasvukauden valmentajana toimi Lauri Hämäläinen maaliskuulta lokakuun loppuun. Orvokki Miljard toimi huhtikuun alusta kuntouttavan työtoiminnan vastuvalmentajana. Lisäksi hän veti alkukesän viljelyleirejä ja toimi myös perhekerhossa ja Werstaalla toiminnan tukena.

HALLINTO JA HENKILÖSTÖ

Kesäkauden aikana henkilöstöä oli parhaimmillaan yhdistykseen palkattuna yhtäaikaa yli 20 henkeä, kun kaikki leiriohjaajat olivat töissä. Kumpulan koulukasvitarhan leiritoiminnassa oli kesän aikana yhteensä kahdeksan ohjaajaa ja keittiövastaava. Lisäksi oli kuusi nuorta kaupungin suoraan palkkaamina leirien avustavissa tehtävissä yhdistyksen ohjauksessa. Kesäsetelillä ja Kesäduuni OP:n piikkiin tuella oli palkattu yhteensä 16 nuorta kahden viikon työjaksoihin Kumpulaan ja Kontulaan.

Henkilöstön osaamista pyrittiin päivittämään sopivin koulutuksin. Werstaalta osallistuttiin muun muassa Into ry:n koulutuksiin. Werstaalla oli työnohjausta kaksi kertaa. Lisäksi sosionomiharjoittelija veti henkilöstölle kaksi taidelähtöistä työnohjausta.

Werstaan valtionavun pienentyminen aiheutti vielä osittaisia lomautuksia.

Kirjanpidosta vastasi tilitoimisto Atope Oy/Hannu Lehtinen ja tilintarkastuksen hoiti tilintarkastusyhteisö Tiliextra Oy, vastaavina tilintarkastajina HT Kristian Seemer ja HT Miro Niska.

Toimitilat Yhdistyksen toimisto sijaitsee Kumpulan kasvitieteellisen puutarhan yhteydessä (Jyrängöntie 2, 00560 HKI). Myös nuorten työpaja, Vihreän Oksan Werstas, toimi kasvukauden ulkopuolella samoissa tiloissa. Huhtikuusta lokakuuhun Werstas toimi Kumpulan koulukasvitarhalla (Vähänkyröntie 3-6), jossa järjestetään valtaosa myös muusta toiminnasta.

7. Talous

Yhdistyksen merkittävimpiä rahoituslähteitä olivat Etelä-Suomen aluehallintoviraston avustus työpajatoimintaan sekä Helsingin kaupungin nuorisopalveluiden ostopalvelu Kumpulán koulukasvitarhan toiminnasta.

Werstaan valtionavun pienentyminen edelleen 35 000 euroon vaikutti tulevaisuususkoon ja ajoi valmentajat miettimään uusia suuntia työuralleen. Samaan aikaan nuoret olivat entistä huonokuntoisempia, ohjautuminen pajalle oli heikkoa ja rahoitusehdot kiristyivät. Työpajatoiminnan rahoitus on pahasti siiloutunut ja toiminnan edellytykset kaiken kaikkiaan aivan toiset kuin ennen koronapandemiaa. Moni pieni työpajatoimija on lopettanut ja vuosi 2025 on myös Werstaan viimeinen toimintavuosi.

Lisärahoitusta saatiin kuntouttavasta työtoiminnasta ja hyvin onnistuneesta taimimyynnistä. Myös satoa myytiin ravintoloille ja kaupunkilaisille, mutta joulumyyntiä ei enää juurikaan ollut. Yrttien kuivatus oli jäänyt vähäiseksi ja toimintaa ajettiin jo vähitellen alas tältä osin.

Palkkatuki kahdelle työntekijälle oli suuresta merkityksestä. Leirien ja perhekerhon osallistumismaksuja kertyi myös mukavasti.

Pieniä avustuksia saatiin kaupungilta leiritoimintaan Itä-Helsingissä ja perhekerhon järjestämiseen. Stiftelsen 7nde Mars Fondenilta saatiin rahoitus leiristipendeihin ja Kulmakoulusäätiöltä perhekerhoon. Mukava uutinen loppuvuoteen oli kaupungin nuorisopalveluiden myöntämä rahoitus segregaaation ehkäisyyn. Varsinainen toiminta alkaa ensi vuoden puolella.

Merkittävimmät kuluerät olivat henkilöstökulut, alueen hoidon tarvikkeet, toimintavälineet ja materiaalit leiriläisille ja pajalaisille, vuokratulot, ruokakulut kasvitarhalla, sähköinen viestintä ja kirjanpito.